

Duyuru Tarihi : 28.01.2009
Duyuru No : DUYURU/2009-019

TÜRK BORÇLAR KANUNUNUN YÜRÜRLÜĞÜ VE UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

A. Geçmişe etkili olmama kuralı

MADDE 1- (1) Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önceki fiil ve işlemlere, bunların hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına ve sonuçlarına, bu fiil ve işlemler hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse, kural olarak o kanun hükümleri uygulanır. Ancak, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra bu fiil ve işlemlere ilişkin olarak gerçekleşecek temerrüt, sona erme ve tasfiye, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabidir.

B. Geçmişe etkili olma

I. Kamu düzeni ve genel ahlâk

MADDE 2- (1) Türk Borçlar Kanununun kamu düzenine ve genel ahlâka ilişkin kuralları, gerçekleştikleri tarihe bakılmaksızın, bütün fiil ve işlemlere uygulanır.

II. İçeriği kanunla belirlenen işlem ve ilişkiler

MADDE 3- (1) Türk Borçlar Kanunu hükümleri, yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, daha önce gerçekleşmiş olsalar bile, içerikleri tarafların iradeleri gözetilmeksizin doğrudan doğruya kanunla belirlenmiş işlem ve ilişkilere uygulanır.

III. Kazanılmamış haklar

MADDE 4- (1) Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olup da, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği sırada henüz herhangi bir hak doğurmamış fiil ve işlemlere, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

C. Süreler

I. Hak düşürücü süreler ve zamanaşımı süreleri

MADDE 5- (1) Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan hak düşürücü süreler ile zamanaşımı süreleri, eski kanun hükümlerine tabi olmaya devam eder. Ancak, bu sürelerin henüz dolmamış kısmı, Türk Borçlar Kanununda öngörülen süreden uzun ise, yürürlüğünden başlayarak Türk Borçlar Kanununda öngörülen sürenin geçmesiyle, hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi dolmuş olur.

(2) Türk Borçlar Kanunu ile hak düşürücü süre veya özel bir zamanaşımı süresi ilk defa öngörülmüş olup da başlangıç tarihi itibarıyla bu süre dolmuşsa, hak sahipleri Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıllık ek süreden yararlanırlar. Ancak, bu ek süre, Türk Borçlar Kanununda öngörülen süreden daha uzun olamaz.

II. Diğer süreler

MADDE 6- (1) Bu Kanunun 5 inci maddesi, uygun düştüğü ölçüde, Türk Borçlar Kanununda öngörülen diğer süreler hakkında da uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Özel Durumlara İlişkin Hükümler

A. Genel işlem koşulları

MADDE 7- (1) Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış sözleşmelerde yer alan genel işlem koşulları, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde, Türk Borçlar Kanununun 20 ila 25 inci maddelerinde öngörülen esaslara uygun hâle getirilir.

B. Kısmî ödemeli satışlar

MADDE 8- (1) Türk Borçlar Kanununun kısmî ödemeli satışlara ilişkin 252 ila 272 nci maddelerinin alıcıyı koruyucu nitelikteki hükümleri, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılan kısmî ödemeli satışlara da uygulanır.

C. Kira sözleşmesi

MADDE 9- (1) Türk Borçlar Kanununun kira sözleşmesine ilişkin 298 ila 377 nci maddelerinin kiracıyı koruyucu nitelikteki hükümleri, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılan kira sözleşmelerine de uygulanır.

(2) Kiraya veren, Türk Borçlar Kanununun 346 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre sözleşmeye son verme hakkını, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıl geçmedikçe kullanamaz.

D. Hizmet sözleşmeleri

MADDE 10- (1) Türk Borçlar Kanununun hizmet sözleşmelerine ilişkin 392 ila 469 uncu maddelerinin işçiyi koruyucu nitelikteki hükümleri, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılan hizmet sözleşmelerine de uygulanır.

E. Kefalet sözleşmesi

MADDE 11- (1) Türk Borçlar Kanununun kefalet sözleşmesine ilişkin 581 ila 603 üncü maddelerinin kefil koruyucu nitelikteki hükümleri, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılan kefalet sözleşmelerine de uygulanır.

F. Ortak hüküm

MADDE 12- (1) Bu Bölümdeki maddelerde söz konusu edilen sözleşmelerin hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına, temerrüde ve sona ermelerine, bunlara ilişkin hükümlerin koruyucu nitelikte bulunup bulunmadıklarına bakılmaksızın, bu Kanunun 1 inci maddesi uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hükümler

A. Görülmekte olan davalara ilişkin uygulama

MADDE 13- (1) Türk Borçlar Kanununun kamu düzenine ve genel ahlâka ilişkin kuralları ile geçici ödemelere ilişkin 75 inci, faize ilişkin 87 nci, temerrüt faizine ilişkin 119 uncu ve aşırı ifa güçlüğüne ilişkin 137 nci maddesi, görülmekte olan davalarda da uygulanır.

B. Yollamalar

MADDE 14- (1) Diğer mevzuatta, bu Kanun veya Türk Borçlar Kanunuyla yürürlükten kaldırılmış ya da değiştirilmiş bulunan kanunların maddelerine yapılan yollamalar, o maddeleri karşılayan yeni hükümlere yapılmış sayılır. Bununla birlikte, bu Kanunun 1 inci maddesinin hükümleri saklıdır.

C. Genel nitelikli hükümler

MADDE 15- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 3/12/2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun hükümleri, uygun düştüğü ölçüde uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan Kanun

MADDE 16- (1) 18/5/1955 tarihli ve 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca açılmış ve henüz karara bağlanmamış olan davaların, sulh hukuk mahkemelerinde; bunlardan temyiz aşamasında bulunanların ise, Yargıtayın ilgili dairesinde, ayrıca bir işlem yapılmasına ve karar verilmesine gerek olmaksızın görülmelerine devam olunur.

Yürürlük

MADDE 17- (1) Bu Kanun, Türk Borçlar Kanunu ile aynı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Borçlar hukuku ve özellikle sözleşmeler hukuku alanında meydana gelen gelişmeler ile günümüzün sosyal ve ekonomik koşulları göz önünde tutularak, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun yerini almak üzere, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı hazırlanmıştır.

Bu Tasarı, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşen fiil ve işlemlerin hukukî sonuçlarının hangi kanuna tabi olacağı sorununa açıklık kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Tasarı, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde, “Genel Hükümler”, İkinci Bölümde “Özel Durumlara İlişkin Hükümler” ve Üçüncü Bölümde ise “Diğer Hükümler” düzenlenmiştir.

Tasarının Birinci Bölümünde “A. Geçmişe etkili olmama kuralı” başlığı altında, kanunların geçmişe etkili olamayacağı esası belirtildikten sonra, bu kuralın “kamu düzeni ve genel ahlâk”, “içeriği kanunla belirlenen işlem ve ilişkiler” ile “kazanılmamış haklar”dan oluşan istisnalarına, “B. Geçmişe etkili olma” kenar başlığı altında yer verilmiştir. Yine bu bölümde, “C. Süreler” başlığı altında, “hak düşürücü süreler ve zamanaşımı süreleri” ile “diğer süreler” ele alınmıştır. Böylece, 818 sayılı Borçlar Kanununda yer verilen sürelerin, Türk Borçlar Kanunu Tasarısındaki süreler ile uygulama alanı ve koşulları bakımından ilişkileri düzenlenmiştir. Ayrıca, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında ilk kez öngörülen diğer sürelerin de uygulama alanı ve koşulları, aynı bölümde belirlenmiştir.

Tasarının İkinci Bölümünde, “Özel Durumlara İlişkin Hükümler” başlığı altında, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında, “genel işlem koşulları”, “kısmî ödemeli satışlar”, “kira sözleşmesi”, “hizmet sözleşmeleri” ve “kefalet sözleşmesi”nin koruyucu nitelikteki hükümlerinin, özellikle ekonomik bakımdan zayıf olanların korunması amacıyla uygulanması ve yürürlüğüne ilişkin kurallara yer verilmiştir. Bu bölümün, “F. Ortak hüküm” kenar başlıklı 12 nci maddesinde, koruyucu nitelikte olup olmadıklarına bakılmaksızın, hangi durumlarda Tasarının 1 inci maddesinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Tasarının Üçüncü Bölümünde ise, “Diğer Hükümler” başlığı altında, “görölmekte olan davalara ilişkin uygulamalar”, “yollamalar” ve “genel nitelikli hükümler” ile yürürlükten kaldırılan hükümler, geçici hükümler ve son hükümler düzenlenmiştir. Böylece, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 75, 87, 119 ve 137 nci maddelerinin, görölmekte olan davalarda da uygulanacağı; bu Tasarı veya Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile yürürlükten kaldırılması ya da değiştirilmesi öngörülen kanunların maddelerine yapılan yollamaların, o maddeleri karşılayan yeni hükümlere yapılmış sayılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, 3/12/2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun hükümlerinin, uygun düştüğü ölçüde, bu Tasarıda hüküm bulunmayan hâllerde de uygulanacağı açıklanmıştır. Aynı Bölümün 16 nci maddesinde, “yürürlükten kaldırılan kanun” belirtilmiş, geçici 1 inci maddesinde de, yürürlükten kaldırılması öngörülen 18/5/1955 tarihli ve 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen ve Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girdiği tarihte henüz karara bağlanmamış olan davalara ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Tasarının 17 nci ve 18 inci maddeleri ile “yürürlük” ve “yürütme” hükümleri düzenlenmektedir.

Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra, bu Tasarının yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşen fiil ve işlemlerin hukukî sonuçlarının hangi kanuna tabi olacağı sorununa açıklık kazandırılması amacıyla, Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısının hazırlanması gerekmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Tasarının tek fıkradan oluşan “A. Geçmişe etkili olmama kuralı” kenar başlıklı 1 inci maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra, zaman bakımından uygulanması düzenlenmektedir.

Maddenin kenar başlığında, “Geçmişe etkili olmama kuralı” şeklinde bir ibarenin kullanılmasının sebebi, maddede kanunların kural olarak geçmişe etkili olamayacağına ilişkin temel hukuk ilkesine yer verilmesi gereğidir. Buna göre, her hukukî fiil ve işleme, gerçekleştiği dönemde yürürlükte olan kanun hükümleri uygulanacaktır.

Maddede, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girdiği tarihten önceki fiil ve işlemlere, bunların hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına ve sonuçlarına, bu fiil ve işlemler hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse, kural olarak o kanun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmektedir. Ancak, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra bu

fiil ve işlemlere ilişkin olarak gerçekleşecek temerrüde, sona ermeye ve tasfiyeye, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 1 Ocak 2010 tarihinde yürürlüğe gireceği varsayılırsa, alıcı (A) ile satıcı (S) arasında, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde bir satış sözleşmesinin kurulması durumunda, kural olarak bu sözleşmenin hukukî bağlayıcı olup olmadığına ve sonuçlarına 818 sayılı Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Ancak, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra bu sözleşmeye ilişkin olarak alıcının veya satıcının temerrüdüne, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Aynı sonuç, kira sözleşmesi bakımından da geçerlidir. Başka bir ifadeyle, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş ve Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra da devam etmekte olan bir kira sözleşmesinin hukukî bağlayıcı olup olmadığı, 818 sayılı Borçlar Kanununa göre belirlenecek, sona ermesine ise Türk Borçlar Kanunu uygulanacaktır.

Yine evli bir kişi, 31 Aralık 2009 tarihinde kefil olmuşsa, bu kefaletin geçerli olması için eşinin rızası aranmayacaktır. Böylece, 1 Ocak 2010 ve daha sonrası itibarıyla eşin rızası, kefalet sözleşmesinin geçerlilik koşullarından birini oluşturduğu hâlde, 31 Aralık 2009 tarihinde kefil olan evli bir kişinin eşinin rızasının bulunmaması, bu kefaletin geçersizliği sonucunu doğurmayacaktır. Bu durumda kefil, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra, Tasarının 11 inci maddesine dayanarak kefalet sözleşmesinin geçersizliğini ileri süremeyecektir.

Kusursuz sorumluluk, sadece 818 sayılı Borçlar Kanununda ya da diğer özel bir kanunda düzenlenen durumlar için söz konusudur. 818 sayılı Borçlar Kanununda “tehlike sorumluluğu”na ilişkin genel nitelikte bir kurala yer verilmemiştir. Oysa, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında kusursuz sorumluluk, belirli ilkelere bağlı durumlar olarak düzenlenmiştir. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 70 inci maddesinde, kusursuz sorumluluk hâllerinden biri olarak “tehlike sorumluluğu”na ilişkin genel nitelikte bir düzenleme yapılmıştır. Bu durumda, tehlike sorumluluğu kapsamındaki bir haksız fiil, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş olup da, 818 sayılı Borçlar Kanununa veya diğer özel bir kanuna göre bu durum için açıkça bir kusursuz sorumluluk öngörülmemişse zarar gören, Tasarının yasalaşıp yürürlüğe girdiği tarihten sonra açacağı bir tazminat davasında, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 70 inci maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiğini ileri sürerek tazminat isteyemeyecektir. Çünkü, Tasarının 1 inci maddesi uyarınca, böyle bir durumda uygulanacak kanun hükümlerinin belirlenmesinde, haksız fiilin işlendiği tarihin göz önünde tutulması gerekir. Bu nedenle, haksız fiilin işlendiği tarih itibarıyla yürürlükte olan kanun Türk Borçlar Kanunu ise, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulama alanı bulacak, aksi takdirde haksız fiilin işlendiği tarihte yürürlükte olan kanun hükümlerinin, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra da uygulanmasına devam edilecektir.

Maddenin düzenlenmesinde, 3/12/2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 1 inci maddesi göz önünde tutulmuştur.

MADDE 2- Tasarının tek fıkradan oluşan “B. Geçmişe etkili olma / I. Kamu düzeni ve genel ahlâk” kenar başlıklı 2 nci maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında yer verilen kurallardan hangilerinin, yasalaşıp yürürlüğe girmelerinden sonra, geçmişe etkili olarak uygulanacakları düzenlenmektedir.

Maddede, “kanunların geçmişe etkili olmaması kuralı”nın ayırık durumlarına yer verilmiştir. Bunlardan birini kamu düzeni, diğerini ise genel ahlâk oluşturmaktadır. Buna göre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının kamu düzenine ve genel ahlâka ilişkin kuralları, hangi tarihte gerçekleşmiş olursa olsunlar, bütün fiil ve işlemlere uygulanacaktır. Maddede yapılan düzenlemeyle, kamu düzeninin ve genel ahlâkın gerektirdiği hâllerde, geçmişe etkili olmama ilkesinin uygulanamayacağı kabul edilmiştir. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 80 inci maddesi uyarınca, hukuka veya ahlâka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemeyecek; ancak, açılan davada hâkim tarafından, bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verilebilecektir. Bu hüküm, kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle, Tasarının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde hukuka veya ahlâka aykırı bir sonucun elde edilmesi amacıyla verilmiş olan şeyler bakımından da uygulama alanı bulacaktır.

Maddenin düzenlenmesinde, Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 2 nci maddesi göz önünde tutulmuştur.

MADDE 3- Tasarının tek fıkradan oluşan “II. İçeriği kanunla belirlenen işlem ve ilişkiler” kenar başlıklı 3 üncü maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının hükümlerinin, yasalaşıp yürürlüğe girmelerinden sonra, içeriği kanunla belirlenen işlem ve ilişkilere uygulanması düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Türk Borçlar Kanunu hükümleri, yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, daha önce gerçekleşmiş olsalar bile, içerikleri tarafların iradeleri gözetilmeksizin doğrudan doğruya kanunla belirlenmiş işlem ve ilişkilere tabi olacaktır.

Maddede yapılan düzenlemeyle, tarafların iradesine bağlı olmaksızın, içeriği kanun koyucu tarafından düzenlenen işlem ve ilişkiler, hangi tarihte kurulmuş olurlarsa olsunlar, yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, bütünüyle Türk Borçlar Kanunu Tasarısına tabi tutulmuştur. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında, 818 sayılı Borçlar Kanunundan farklı olarak, âdi ortaklıktan çıkma ve çıkarılma düzenlenmiştir. Âdi ortaklık sözleşmesi, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde kurulmuş olsa bile, âdi ortaklıktan çıkma ve çıkarılma durumlarına, yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı hükümleri uygulanacaktır.

Maddenin düzenlenmesinde, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi göz önünde tutulmuştur.

MADDE 4- Tasarının tek fıkradan oluşan “III. Kazanılmamış haklar” kenar başlıklı 4 üncü maddesinde, Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin, henüz herhangi bir hak doğurmamış fiil ve işlemlere uygulanması düzenlenmektedir.

Maddede, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olup da, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girdiği sırada henüz herhangi bir hak doğurmamış fiil ve işlemlere, Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir. Meselâ, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde, geciktirici koşula bağlı olarak kurulmuş olan bir taşınır satış sözleşmesinde geciktirici koşul, Türk Borçlar Kanununun yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşecek olursa, sözleşmenin hükümleri Türk Borçlar Kanununa tabi olacaktır. Bu durumda, geciktirici koşula bağlı olarak yapılmış olan satış sözleşmesinden 818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde herhangi bir hak doğmadığı için, madde anlamında kazanılmamış haklar söz konusudur. Bu örneğe göre, hasarın alıcıya geçmesinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanununa göre değil, geciktirici koşulun gerçekleştiği anda yürürlükte olan Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre belirlenmesi gerektiği için taşınırın zilyetliğinin devrine bağlı olacaktır. Böylece satıcı, geciktirici koşula bağlı taşınır satış sözleşmesinin 818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde kurulduğunu; bu nedenle belirtilen Kanunun 183 üncü maddesinin son fıkrasına dayanarak, geciktirici koşulun gerçekleştiği anda henüz taşınırın zilyetliği devredilmemiş olsa bile hasarın alıcıya ait olacağını ileri süremeyecektir.

Maddenin düzenlenmesinde, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi göz önünde tutulmuştur.

MADDE 5- Tasarının iki fıkradan oluşan “C. Süreler / I. Hak düşürücü süreler ve zamanaşımı süreleri” kenar başlıklı 5 inci maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış veya Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile ilk defa öngörülmüş olup da, başlangıç tarihi itibarıyla dolmuş bulunan hak düşürücü sürelerin ve zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasında göz önünde tutulacak esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasına göre, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan hak düşürücü süreler ile zamanaşımı süreleri, eski kanun hükümlerine tabi olmaya devam edecektir. Ancak bu sürelerin henüz dolmamış olan kısmının, Türk Borçlar Kanununda öngörülen süreden uzun olması durumunda, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, belirtilen Kanunda öngörülen süre geçince, hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi dolmuş olacaktır. Meselâ, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde, Yargıtayın yerleşik kararlarında da, taşınırlara ilişkin eser sözleşmelerinde yüklenicinin ayıptan sorumluluğunun tabi olduğu zamanaşımı süresi, 818 sayılı Borçlar Kanununun 126 ncı maddesinin (4) numaralı bendi uyarınca, beş yıl olarak uygulandığı hâlde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 478 inci maddesinde, bu süre iki yıl olarak belirlenmiştir. Bu durumda, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, taşınırlara ilişkin eser sözleşmelerinde, yüklenicinin ayıptan sorumluluğuna uygulanacak zamanaşımı süresi, 818 sayılı Borçlar Kanununa göre yine beş yıl olacaktır. Ancak, beş yıllık sürenin başlangıcı itibarıyla, önceki Kanunun yürürlükte olduğu dönemde:

a) Bu sürenin tamamı dolmuşsa, Türk Borçlar Kanunu uygulama alanı bulmayacaktır.

b) Bu sürenin bir kısmı işlemiş ve kalan süre iki yıldan kısa ise, 818 sayılı Borçlar Kanununda öngörülen beş yıllık sürenin geçmesiyle zamanaşımı süresi dolmuş olacaktır.

c) Bu sürenin bir kısmı işlemiş ve kalan süre iki yıldan uzun ise, yürürlüğünden başlayarak Türk Borçlar Kanununda öngörülen iki yıllık sürenin geçmesiyle zamanaşımı süresi dolmuş olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre ise, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile hak düşürücü süre veya özel bir zamanaşımı süresi ilk defa öngörülmüş olup da, başlangıç tarihi itibarıyla bu süre dolmuşsa,

hak sahipleri Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıllık ek süreden yararlanabilecekler; ancak, bu ek süre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında öngörülen süreden daha uzun olamayacaktır. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 72 nci maddesinde, rücu istemlerinin, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacağı öngörülmüştür. Bu zamanaşımı süresine, ilk defa Türk Borçlar Kanunu Tasarısında yer verilmiştir. Fıkra uyarınca, rücu istemlerinde bu zamanaşımı süresi uygulanacak, ancak bu süre, başlangıç tarihi itibarıyla, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girdiği tarihte dolmuşsa, hak sahipleri Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, bir yıllık ek süreden yararlanabileceklerdir. Buna karşılık, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında ilk defa öngörülen süre bir yıldan az ise hak sahibi, bu süre içinde hakkını kullanabilecek, bu durumda onun bir yıllık ek süreden yararlanması söz konusu olmayacaktır. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 465 inci maddesine göre, evde hizmet sözleşmesinde işveren, işçinin teslim ettiği üründe bulduğu ayıpları teslimden başlayarak bir hafta içinde işçiye bildirecek; bu bildirimi belirtilen süre içinde yapmazsa, ürünü mevcut hâliyle kabul etmiş sayılacaktır. Maddede öngörülen bir haftalık süre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra da bir hafta olarak uygulanacak ve bu durumda işverenin, bir yıllık ek süreden yararlanması söz konusu olmayacaktır.

Maddenin düzenlenmesinde, 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 20 nci maddesi göz önünde tutulmuştur.

MADDE 6- Tasarının tek fıkradan oluşan “II. Diğer süreler” kenar başlıklı 6 ncı maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında öngörülen hak düşürücü süreler ve zamanaşımı süreleri dışındaki diğer süreler hakkında, belirtilen Tasarının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak uygulama düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Tasarının 5 inci maddesi, uygun düştüğü ölçüde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında öngörülen diğer süreler hakkında da uygulanacaktır. Hemen belirtelim ki; “süreye bağlı hak” ile “hak düşürücü süre” farklı kavramları ifade etmektedir. “Süreye bağlı hak”taki süre, kanunda bu hakkın varlığını sürdürmesi için öngörülmüş olan süredir. Buna göre, “süreye bağlı hak”taki süre, ne zamanaşımı süresi ne de hak düşürücü süredir. O hâlde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında süreye bağlı haklar için öngörülen süreler hakkında Tasarının 5 inci maddesi, uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır. Meselâ, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 237 nci maddesine göre, alım hakkının en çok on yıllık süre için kararlaştırılabileceği öngörülmüştür. 818 sayılı Borçlar Kanununda ise, bu nitelikte bir süre sınırlaması bulunmamaktadır. Türk Borçlar Kanunu Tasarısında, alım hakkına ilişkin olarak öngörülen bu süre, belirtilen Tasarının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra da, kural olarak, her durumda uygulanacaktır. Ancak, söz konusu süre, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde dolmuşsa, Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısının 5 inci maddesinin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanacak ve hak sahibi, bir yıllık ek süreden yararlanabilecektir. Aynı şekilde, söz konusu sürelerin 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde işlemiş olan kısmı, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girdiği tarihte henüz dolmamış ve kalan süre bir yıldan az ise, hak sahibi kural olarak bir yıllık ek süreden yararlanabilecektir. Ancak bu ek süre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısında öngörülen süreden uzun olamayacaktır. Mesela Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 270 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, ön ödemeli taksitle satışta satıcı, bu fıkra da öngörülen koşullar çerçevesinde taksit ödemesinde temerrüde düşen alıcıya tanıyacağı bir aylık ödeme süresinin geçmesinden sonra sözleşmeden dönme hakkını kullanabilecektir. Buradaki bir aylık süre ilk defa Tasarıda öngörülmüş bir süredir. Bu durumda Tasarının 5 inci maddesi uygulanacak ve böylece satıcı sözleşmeden dönme hakkına sahip olmak için alıcıya bir aylık ek ödeme süresi vermekle yetinebilecektir.

MADDE 7- Tasarının tek fıkradan oluşan “A. Genel işlem koşulları” kenar başlıklı 7 nci maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılmış sözleşmelerde yer alan genel işlem koşullarına ilişkin uygulama düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılmış sözleşmelerde yer alan genel işlem koşulları, belirtilen Tasarının yasalaşp yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 20 ila 25 inci maddelerinde öngörülen esaslara uygun hâle getirilecektir. Böylece, genel işlem koşullarının uygulanması konusunda, taraflara, serbest iradeleriyle ve söz konusu esaslara uymak koşuluyla düzenleme yapma olanağı sağlamak üzere, bir yıllık süre verilmiştir.

MADDE 8- Tasarının tek fıkradan oluşan “B. Kısmî ödemeli satışlar” kenar başlıklı 8 inci maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, kısmî ödemeli satışlara ilişkin 252 ila 272 nci maddelerinin, yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılan kısmî ödemeli satışlara uygulanması düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 252 ila 272 nci maddelerinin alıcıyı koruyucu nitelikteki hükümleri, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan kısmî ödemeli satışlara da uygulanacaktır. Bu konuda, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının, kısmî ödemeli satışlardan biri olan taksitle satış sözleşmesinde, alıcının defilerine ilişkin 256 ncı maddesi ile yetkili mahkeme ve tahkime ilişkin 261 inci maddesi, alıcıyı koruyucu nitelikteki hükümlere örnek olarak gösterilebilir. Aynı şekilde, ön ödemeli taksitle satış sözleşmesinde, ödemelerin güvenceye bağlanmasına ilişkin 264 üncü maddesi ile satış bedelinin belirlenmesine ilişkin 267 nci maddesi de, bu nitelikteki hükümlerin örneklerini oluşturmaktadır.

MADDE 9- Tasarının iki fıkradan oluşan “C. Kira sözleşmesi” kenar başlıklı 9 uncu maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, kira sözleşmesine ilişkin 298 ila 377 nci maddelerinin, yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılan kira sözleşmelerine uygulanması düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasına göre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının kira sözleşmesine ilişkin 298 ila 377 nci maddelerinin kiracıyı koruyucu nitelikteki hükümleri, yürürlüğe girmesinden önce yapılan kira sözleşmelerine de uygulanacaktır. Bu konuda, kira sözleşmesinin genel hükümleri arasında yer verilen, Tasarının takastan feragat yasağına ilişkin 325 inci, kiralananın geri verilmesine ilişkin 333 üncü ve 334 üncü maddeleri; konut ve çatılı işyeri kiralalarında, kiracı aleyhine düzenleme yasağına ilişkin 345 inci ve dava sebeplerinin sınırlılığına ilişkin 353 üncü maddeleri ile ürün kirasında, olağanüstü durumlarda kira bedelinden indirimine ilişkin 362 nci maddesi, kiracıyı koruyucu nitelikteki hükümlere örnek olarak gösterilebilir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, kiraya verenin, Türk Borçlar Kanununun 346 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre sözleşmeye son verme hakkını, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıl geçmedikçe kullanamayacağı öngörülmektedir. Fıkra ile, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, meselâ onbeş yıllık sürenin dolmuş olması durumunda, kiraya verenin, belirtilen Tasarının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, kira ilişkisinin, kiraya veren tarafından hemen sona erdirilmesinin doğurabileceği sakıncaların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bir geçiş hükmü niteliğindeki fıkra uyarınca, kiraya veren, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 346 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında kendisine tanınmış olan kira ilişkisini tek taraflı olarak sona erdirmeye hakkını, söz konusu fıkralara uygun davranması koşuluyla, ancak Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden beş yıl sonra kullanabilecektir. Bu düzenlemeyle, kiracının yeni düzenleme karşısında, belirli bir süre korunmasının uygun olacağı kabul edilmiştir.

MADDE 10- Tasarının tek fıkradan oluşan “D. Hizmet sözleşmeleri” kenar başlıklı 10 uncu maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, hizmet sözleşmelerine ilişkin 392 ila 469 uncu maddelerinin, yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılan hizmet sözleşmelerine uygulanması düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının hizmet sözleşmelerine ilişkin 392 ila 469 uncu maddelerinin işçiyi koruyucu nitelikteki hükümleri, Tasarının yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılan hizmet sözleşmelerine de uygulanacaktır. Bu konuda, Tasarının genel hizmet sözleşmesinin hükümleri arasındaki ücretin korunmasına ilişkin 406 ncı maddesi, ücret alacağının haczi, rehni ve devredilmesine ilişkin 409 uncu maddesi ile ceza koşulu ve ibraya ilişkin 419 uncu maddesi, pazarlamacılık sözleşmesi hükümleri arasındaki pazarlamacının harcamalarına ilişkin 457 nci maddesi ile evde hizmet sözleşmesinin hükümleri arasındaki çalışma koşullarının bildirilmesine ilişkin 462 nci maddesi, işçiyi koruyucu nitelikteki hükümlere örnek olarak gösterilebilir.

MADDE 11- Tasarının tek fıkradan oluşan “E. Kefalet sözleşmesi” kenar başlıklı 11 inci maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşp yürürlüğe girmesinden sonra, kefalet sözleşmesine ilişkin 581 ila 603 üncü maddelerinin, yasalaşp yürürlüğe girmesinden önce yapılan kefalet sözleşmelerine uygulanması düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Türk Borçlar Kanununun kefalet sözleşmesine ilişkin 581 ila 603 üncü maddelerinin kefil koruyucu nitelikteki hükümleri, belirtilen Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılan kefalet sözleşmelerine de uygulanacaktır. Bu konuda, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 582 nci maddesinin son fıkrası, kefil koruyucu nitelikteki hükümlerin başlı başına yeterli bir örneğini

oluşturmaktadır. Gerçekten, fıkraya göre Kanundan aksi anlaşılmadıkça kefil, Tasarının İkinci Kısımının Onbeşinci Bölümünde kendisine tanınan haklardan önceden feragat edemez.

MADDE 12- Tasarının tek fıkradan oluşan “F. Ortak hüküm” kenar başlıklı 12 nci maddesinde Bölümde söz konusu edilen durumlardan hangilerine, Tasarının 1 inci maddesinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Maddeye göre, 8 ila 11 inci maddelerde söz konusu edilen sözleşmelerin hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına, temerrüde ve sona ermelerine, bunlara ilişkin hükümlerin koruyucu nitelikte bulunup bulunmadıklarına bakılmaksızın, Kanunun 1 inci maddesi uygulanacaktır.

Başka bir ifadeyle, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden önceki dönemde yapılmış olan kısmî ödemeli satış, kira, hizmet ve kefalet sözleşmelerinde, sırasıyla; alıcı, kiracı, işçi ve kefil, bu sözleşmelerin bağlayıcı olup olmadıklarına, temerrüde ve sona ermelerine ilişkin olarak Türk Borçlar Kanununun herhangi bir hükmünün kendilerini koruyucu nitelikte olmadığı gerekçesiyle uygulanamayacağını, satıcıya, kiraya verene, işverene ve alacaklıya karşı ileri süremeyeceklerdir. Meselâ, 818 sayılı Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemde kurulmuş olan bir kira sözleşmesinde kiracı, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden sonra kiraya veren tarafından onun annesinin veya babasının konut gereksinimini ileri sürerek kendisine karşı açılan bir tahliye davasında, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının 349 uncu maddesinin (1) numaralı bendinin, bu Tasarının 9 uncu maddesi anlamında kiracıyı koruyucu nitelikte bir hüküm olmadığını ileri sürerek bu hükmün uygulanamayacağı yolunda bir savunma yapamayacaktır.

MADDE 13- Tasarının tek fıkradan oluşan “A. Görülmekte olan davalara ilişkin uygulama” kenar başlıklı 13 üncü maddesinde, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının hangi hükümlerinin, yasalaşıp yürürlüğe girmelerinden sonra, görülmekte olan davalarda da uygulanacakları düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının geçici ödemelere ilişkin 75 inci maddesi, faize ilişkin 87 nci maddesi, gecikme faizine ilişkin 119 uncu maddesi ile aşırı ifa güçlüğüne ilişkin 137 nci maddesi, görülmekte olan davalarda da uygulanacaktır. Böylece, haksız fiilden zarar görenlerin korunmasını amaçlayan Tasarının 75 inci maddesinin, para borçlusunu aşırı faiz yüküne karşı koruyan 87 nci ve 119 uncu maddelerinin ve taraflarca, sözleşme ile üstlenilen edimler arasında sağlanmış olan dengenin, içlerinden biri aleyhinde ve aşırı ölçüde bozulması durumunda, o tarafı korumayı amaçlayan 137 nci maddesinin, Türk Borçlar Kanunu Tasarısının yasalaşıp yürürlüğe girmesinden önce açılmış olup da hâlen devam etmekte olan davalarda da uygulanacağı öngörülmüştür.

MADDE 14- Tasarının tek fıkradan oluşan “B. Yollamalar” kenar başlıklı 14 üncü maddesinde, diğer mevzuatta, bu Tasarıyla veya Türk Borçlar Kanunu Tasarısıyla yürürlükten kaldırılması ya da değiştirilmesi öngörülen kanunların maddelerine yapılan yollamaların nasıl uygulanacağı düzenlenmektedir.

Maddeye göre, bu nitelikteki yollamalar, o maddeleri karşılayan yeni hükümlere yapılmış sayılacaktır. Ayrıca, diğer mevzuatta bu Kanun veya Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile yürürlükten kaldırılmış ya da değiştirilmiş maddelerine yapılan yollamaların, o maddeleri karşılayan yeni hükümlere yapılmış sayılmasının öngörülmesi, bu Tasarının 1 inci maddesi göz önünde tutulmaksızın bu yeni hükümlerin doğrudan doğruya uygulanması sonucunu doğurmayacaktır. Bu nedenle maddenin ikinci cümlesinde Tasarının 1 inci maddesi hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

MADDE 15- Tasarının tek fıkradan oluşan “C. Genel nitelikli hükümler” kenar başlıklı 15 inci maddesinde, Tasarıda hüküm bulunmayan hâllerde yapılacak uygulama düzenlenmektedir.

Maddeye göre, Tasarıda hüküm bulunmayan hâllerde, Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun hükümleri, uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır.

MADDE 16- Tasarının tek fıkradan oluşan “Yürürlükten kaldırılan Kanun” kenar başlıklı 16 ncı maddesi ile 18/5/1955 tarihli ve 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun, düzenleme konularından uygun görülenleri aynen veya bazı değişikliklerle Türk Borçlar Kanunu Tasarısının kapsamına dâhil edildiği için, yürürlükten kaldırılmaktadır.

GEÇİCİ MADDE 1- Tasarının tek fıkradan oluşan geçici 1 inci maddesinde, yürürlükten kaldırılan Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca açılmış ve henüz karara bağlanmamış olan davalara ilişkin uygulama düzenlenmektedir.

Maddeye göre, bu nitelikteki davaların, ayrıca bir işlem yapılmasına ve karar verilmesine gerek olmaksızın, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun yürürlükte olduğu dönemdeki

gibi sulh hukuk mahkemelerinde; bu mahkemelerce karara bağlanmış olup da temyiz aşamasında bulunan davaların ise, Yargıtayın ilgili dairesinde görölmelerine devam olunacaktır. Madde ile, söz konusu Kanunun yürürlükten kaldırılmasından sonra da görölmekte olan davalarda, görevli mahkemenin görevinin devam edip etmeyeceği konusunda ortaya çıkabilecek duraksamanın giderilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 17- Yürürlük maddesidir.

MADDE 18- Yürütme maddesidir.